

Geen Wettelijke Basis voor Dijkteruglegging Lent

Het standpunt Ruimte voor de Rivier van het kabinet is dat maatregelen de beveiliging tegen een in deze eeuw verder toenemende Rijnaafvoer (mogelijk tot 18.000 m³/s) niet belemmeren. In het kabinetsstandpunt staat dit als volgt verwoord:

"Doel van de planfase van Ruimte voor de Rivier is het beschrijven van de maatregelenpakketten waarmee de maatgevende afvoer, die in 2001 is vastgesteld, uiterlijk in 2015 binnen de thans geldende veiligheidsnormen kan worden afgevoerd. De maatregelenpakketten moeten uit een goede mix van ruimtelijke en technische maatregelen bestaan. De pakketten van maatregelen moeten zodanig worden gedefinieerd dat minimaal 16.000 m³/s Rijnaafvoer uiterlijk in 2015, met de in de Wet op de Waterkering opgenomen kans op overstroming, afgevoerd kan worden. De maatregelen mogen de beveiliging tegen een in de toekomst verder toenemende Rijnaafvoer (mogelijk tot 18.000 m³/s) niet belemmeren (no-regret). Maatregelen die pas bij verdere verhoging van de maatgevende afvoer in de toekomst nodig zijn, maar die uit oogpunt van kansen voor de regio van positief belang zijn en extra rivierverruiming realiseren, kunnen bij voldoende draagvlak in de regio vooruitlopend op die verdere verhoging (vóór 2015) worden uitgevoerd."

Zonder de hoogte ervan hier ter discussie te willen stellen, een mogelijke toename van de Rijnaafvoer tot 18.000 m³/s heeft geen wettelijke status en dient slechts om de flexibiliteit van de rivierverruimende maatregelen in de verdere toekomst te beoordelen. Een visie op de mogelijk toekomstige hogere afvoeren in de verre toekomst betekent echter niet dat Nederland nu al een systeem mag gaan inrichten op deze grotere afvoeren. De overheid is niet vrij om verdergaande ingrepen te doen. Duidelijk is dat er van een bovenwettelijke maatregel, die dus is gebaseerd op een hogere maatgevende Rijnaafvoer dan 16.000 m³/s - en waar met de Lentse Warande een goed alternatief voorhanden is dat exact aan het doel van de planfase van Ruimte voor de Rivier voldoet - alléén sprake kan zijn als daar in de regio voldoende maatschappelijk draagvlak voor is.

Dit draagvlak ontbreekt voor Dijkteruglegging Lent in de regio ten enenmale.

Er is echter nauwelijks een bredere maatschappelijke acceptatie denkbaar dan voor het alternatief Lentse Warande: .

* De ruim 500 inspraakreacties vanuit de Lentse gemeenschap op de PKB-1 spreken voor zich.

* De door Rijkswaterstaat ingestelde Adviesgroep Dijkteruglegging Lent

(waarin zijn vertegenwoordigd de Gelderse Milieufederatie, het Platform Waalsprong, de KSCC voor Rijn- en Binnenvaart, de Lentse Federatie, waarin verenigd de drie bewonersplatforms GewaLent, Flotust en Veur-Lent, de Koninklijke Schippersvereniging Schuttevaer, de Historische Vereniging Marithaime, de Kamer van Koophandel, de Lentse Ondernemingsvereniging, de Stichting Centrum Management Nijmegen, de Stichting Dorpsraad Lent, de Stichting Lent 800, de Fietzersbond afd. Nijmegen, de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en de Werkgroep BOOM, waarmee deze adviesgroep mag rekenen op een zeer brede maatschappelijke acceptatie) heeft zich unaniem uitgesproken tegen dijkteruglegging en vóór het alternatief Lentse Warande.

* Hetzelfde geldt voor de Nijmeegse gemeenteraad, die dit standpunt op 2 februari 2005 heeft vastgelegd In een unaniem gesteunde motie.

* Het Knooppunt Arnhem - Nijmegen, KAN, volgt het standpunt van de gemeente Nijmegen.

* In de Gelderse Statenvergadering van 12 april jol. is besloten er schriftelijk bij de staatssecretaris op te zullen aandringen nogmaals de Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld en de lentse Warande op een gelijkwaardige wijze als de alternatieven van Rijkswaterstaat te onderzoeken.

De Lentse gemeenschap heeft zich over het vervolgtraject laten adviseren door een ter zake van deze materie gespecialiseerde juridische maatschap.

Daaruit is de vaste overtuiging ontstaan dat het plan dijkteruglegging bij Lent, met voor de regio uitermate vérstrekkende negatieve gevolgen, dat in tegenstelling tot het alternatief Lentse Warande de wettelijke basis verre overstijgt en onvoldoende maatschappelijk draagvlak heeft, waar bovendien een goed alternatief voorhanden is, zal geen genade vinden in het verloop van het besluitvormingsproces en zal gedoemd zijn te stranden bij de rechter.

Zin en onzin over de flessenhals bij Nijmegen

De breedte van het winterbed van de Waal vertoont tussen km 883 en km 884, ingeklemd tussen de Nijmeegse stadskade en de dijk bij Lent, een vernauwing. Benedenstrooms, maar vooral bovenstrooms, is het winterbed beduidend breder.

In deze flessenhals is het verschil in waterstand per kilometer, het zogenaamde verhang, groter dan het gemiddelde verhang op de rest van de rivier.

De beperkte breedte zorgt dus duidelijk voor opstuwing in bovenstroomse richting. Net bovenstrooms van Lent is de opstuwing het grootst, verder stroomopwaarts dempt het effect langzaam uit, maar tot de grens is het effect nog merkbaar.

Dit effect van opstuwing is niet nieuw. Bij de aanleg en versterking van de huidige dijken wordt daarmee al eeuwen rekening mee gehouden, omdat daarbij is uitgegaan van de mogelijke waterstanden ter plaatse. Daardoor stond bij het hoogwater van 1995 de rivier zowel boven- als benedenstrooms van Lent zo'n 1,70 m onder de dijk.

Ook na dat hoogwater van 1995 is de dijk bij Lent opnieuw versterkt. Uit de laatst uitgevoerde vijfjaarlijkse inspectie van de dijken tussen Pannerdensche Kop en Nijmegen door het Waterschap Rivierenland blijkt de dijk langs de rechteroever, de dijk waaraan Lent is gelegen, behoudens een enkel laag punt bij km 873 zoveel overhoogte te hebben dat deze, ook zonder extra maatregelen, al ruim voldoet aan de wettelijke norm van 16.000 m³/s.

Het benoemen van de flessenhals als 'het grootste knelpunt in het rivierengebied', zoals de staatsecretaris dat doet, ontbeert dan ook realiteitsgehalte. Zonder enige verdere maatregel wordt nu al vrijwel voldaan aan de wettelijke norm van de PKB. De bestaande dijkhoogten vragen bij Lent slechts lokaal een waterstandsverlaging van slechts enkele cm om aan de wettelijke norm van bij 16.000 m³/s te voldoen. Oplossing hiervan zonder dijkverhoging wordt gemakkelijk bereikt middels de stroomgeul van de Lentse Warande.

Strikt gezien, zijn als gevolg van de flessenhals bij Nijmegen voor de korte termijn geen waterstandsverlagende maatregelen nodig. In tegenstelling tot wat alle opwinding daarover doet vermoeden, speelt de flessenhals voor de korte termijn geen rol bij de veiligheid en slechts een ondergeschikte rol bij de opgave tot waterstandsverlaging.

Niettemin is verruiming van de flessenhals uit rivierkundig oogpunt verstandig. Oplossen van dit knelpunt is zeer effectief om, niet alleen ter plaatse van Nijmegen zelf, maar ook bovenstrooms van Nijmegen over een aanzienlijk traject waterstandsverlaging te bewerkstelligen. Zo schiet de hoogte van de dijk langs de linkeroever bij km 868 - 869 en km 880 - 882, tekort. Als men daar de dijk niet wil verhogen, dient dit te worden ondervangen door waterverruiming elders, die kan worden gerealiseerd middels de stroomgeul van de Lentse Warande.

Het alternatief Lentse Warande creëert middels een stroomgeul in de uiterwaard ruimte voor de rivier waar dat gezien de flessenhals hoogst effectief is en waar nog ruimte beschikbaar is. Dijkteruglegging doet dit weliswaar ook, maar het principiële verschil is dat de Lentse Warande dat doet waar het behoort te gebeuren: buitendijks. In de rivier en de dijkteruglegging dat binnendijks doet: in het dorp Lent.

Geconcludeerd kan worden dat met realisatie van de stroomgeul van de Lentse Warande niet alleen wordt voldaan aan de algemene taakstelling van de rivierverruimingsprojecten in de PKB, waarbij de waterstand van de rivier in een aangegeven stuk van de rivier gelijk moet blijven bij een afvoer van 16.000 m³/s ten opzichte van de waterstand behorend bij 15.000 m³/s, maar dat tevens een rivierkundig knelpunt wordt opgelost.

Afvoercapaciteit van Alternatief Lentse Warande

Er wordt uitgegaan van een verkeerde afvoercapaciteit bij uitwerking van de Lentse Warande. Geheel ten onrechte wordt gesteld dat de mogelijke capaciteit van het ontwerp voor de korte termijn beperkt blijft tot het kunnen verwerken van een maatgevend hoogwater van 16.000 m³/s.

Door de staatssecretaris wordt aangegeven dat *"het bewonersalternatief veel minder waterstandsverlaging realiseert en een uitwerking over een kleiner traject een uitwerking heeft dan de Dijkteruglegging Lent"*. Daardoor zouden aanvullende maatregelen bovenstrooms van Lent, in de Gendtsche Polder, de uiterwaard Groenlanden (Bisonbaai) en de uiterwaard Buiten Ooij, nodig zijn om ook bovenstrooms van Nijmegen te voldoen aan de wettelijke norm. *"Het bewonersalternatief is zo gedimensioneerd dat ter hoogte van Nijmegen precies wordt voldaan aan de wettelijke norm."* (met deze dimensionering wordt die vorm en afmeting van de stroomgeul in de uiterwaard bedoeld)

Hier wordt oorzaak en gevolg compleet omgekeerd. De dimensionering van de geul is ontstaan op uitdrukkelijk verzoek van Rijkswaterstaat DON, omdat *"daarmee werd voldaan aan de wettelijke norm"* en *"meer voor de korte termijn niet nodig was en het reserveringsgebied de rest kon opvangen"*.

Dit wordt nu als een manco in het ontwerp opgevoerd. Het oorspronkelijke ontwerp van (de inmiddels overleden) Prof. Van Ellen bood veel meer mogelijkheden en was ruimer van opzet, maar omdat in het kader van de MER Dijkteruglegging Lent niet buiten het beperkte riviervak mocht worden gekeken, werd (nogmaals, op uitdrukkelijk verzoek van Rijkswaterstaat) het ontwerp aangepast en beperkt tot de huidige omvang.

Desgewenst kan het huidige ontwerp binnen redelijke kosten worden geoptimaliseerd tot ruim boven de 17.000 m³/s.

In de inspraakreactie op de PKB van Prof. Van Ellen (nummer 27, die, om voor ons én zijn nabestaanden onbegrijpelijke redenen, door VenW vertrouwelijk is verklaard) wordt dit, ondersteund door rapport van WL 1 Delft Hydraulics Q3560.00 van maart 2004, uiteengezet.

In de Adviesgroep Dijkteruglegging Lent is door Rijkswaterstaat en haar adviseurs Royal Haskoning en Oranjewoud Is aangegeven dat bij toepassing van de Van Ellengeul óók bovenstrooms van Nijmegen aan de wettelijke norm worden voldaan door kribverlaging. De kosten daarvan bedragen € 14 M.

Later is daar, in de SNIP 2a van februari 2005, een duurdere maatregel in de Gendtsche Waard (kosten € 90 M) voor in de plaats gesteld omdat die 'een hogere ruimtelijke kwaliteit zou hebben. Van enige noodzaak tot deze aanpassing, nóch tot koppeling met de uiterwaard Groenlanden en de uiterwaard Buiten Ooij, is absoluut geen sprake (tenzij alwéér ten onrechte wordt uitgegaan van een te lage capaciteit van de Van Ellengeul).

Tenslotte zijn de werkelijke kruinhoogten van de bestaande dijk niet betrokken bij het bepalen van de afvoercapaciteit bij toepassing van de stroomgeul in de uiterwaard bij Lent (zie hiervoor 'Zin en onzin over de flessenhals bij Nijmegen'). Daardoor wordt de extra capaciteit van ca. 900 m³/s die al aanwezig is vóór het graven van de geul, buiten beschouwing gelaten. Overigens komt deze extra capaciteit niet óók ten goede aan het project dijkteruglegging, omdat in dat geval de bestaande dijk met zijn overhoogte zijn functie verliest.

Resumerend kan worden gezegd dat de capaciteit van de Lentse Warande, indien men de bereidheid kan opbrengen om het eigen ingenomen standpunt ter discussie te stellen, veruit gaat boven het voldoen aan de wettelijke norm en met een mogelijke capaciteit van ruim 17.500 m³/s die van het dijkterugleggingsplan op z'n minst dicht nadert, bovenstroomse maatregelen voor de korte termijn overbodig maakt en door de ruimtelijke reservering geen enkele mogelijkheid voor de lange termijn uitsluit.

(Beperkte) Houdbaarheid van het Reserveringsgebied

Als deze wordt geoptimaliseerd voorziet de stroomgeul in de uiterwaard bij uitvoering van het alternatief Lentse Warande er in dat de vereiste 16.000 m³/s Rijnafvoer uiterlijk in 2015, met de in de Wet op de Waterkering opgenomen kans op overstroming, afgevoerd kan worden en bovenstrooms geen extra rivierverruiming noodzakelijk is .

Uitgaande van de gemeten overhoogte van de bestaande dijken, biedt de stroomgeul tevens beveiliging tegen een op de middenlange termijn mogelijk verder toenemende Rijnafvoer tot ruim boven de 17.000 m³/s).

Om daarenboven ook te anticiperen op een nóg verder toenemende Rijnafvoer bij Lobith tot 18.000 m³/s of (zelfs daarboven) is een ruimtelijke reservering voorzien.

Handhaving van zo'n reservering is naar oordeel van de staatssecretaris onzeker, vooral in een gebied met een hoge ruimtelijke druk zoals bij Nijmegen.

Deze stellingname is onterecht Bij de kosten wordt aangegeven dat het gebied wordt aangekocht door Rijkswaterstaat Handhaving van de reservering bij Lent kan in dat geval dus geen probleem zijn; Rijkswaterstaat heeft op die manier immers een en ander geheel zelf in de hand.

Maar ook indien het gebied niet door Rijkswaterstaat wordt verworven, behoeft de reservering ervan geenszins onzeker te zijn.

Volgens velen biedt de Wet op de Ruimtelijke Ordening middels het bestemmingsplan, óók in lengte van jaren, daarvoor de mogelijkheid.

Indien het Kabinet desondanks van mening is dat er binnen de Wet op de Ruimtelijke Ordening onvoldoende wettelijk instrumentarium is om de noodzakelijke voorwaarden veilig te kunnen stellen in een zo belangrijke zaak, Waar de veiligheid van Nederland in het geding is (veronderstelde beperkte houdbaarheid geldt niet alleen voor de reservering bij Lent, maar ook voor nog een flink aantal andere- in de PKB-1, blz. 71-voor de lange termijn opgenomen ruimtelijke reserveringen), moet daarin worden voorzien.

Echter, in plaats van voorstellen te doen om dit manco (áls dat al bestaat} in de wettelijke mogelijkheden zo spoedig mogelijk te repareren, wordt het probleem doorgeschoven, doordat met hetzelfde onvoldoende wettelijk instrumentarium - 'aan de regionale bestuursorganen wordt gevraagd in hun plannen geen grootschalige en/of kapitaalintensieve ontwikkelingen toe te staan die het treffen van mogelijke toekomstig rivierverruimende maatregelen ernstig belemmeren' (nadere beschouwing PKB-3, blz.108). Dit is een buitengewoon ongewenste ontwikkeling.

Het is dan ook aan de Kamer om het Kabinet te bewegen om zo spoedig mogelijk het ontbrekende wettelijk instrumentarium te ontwikkelen om de noodzakelijke reserveringen voor de lange termijn veilig te kunnen stellen tegen ontwikkelingen die de aanleg van toekomstig mogelijk noodzakelijke rivierverruimende maatregelen kunnen belemmeren.

Daarmee wordt niet alleen bij Lent Ruimte voor de Rivier veiliggesteld, zodat kan worden gekozen voor de beste oplossing, maar ook voor een fors aantal andere reeds in de PKB aangewezen (en in de toekomst ongetwijfeld nog meer aan te wijzen) ruimtelijke reserveringen.

Wat de onzekerheid van de huidige bewoners betreft: Ook bij reservering behoeft er voor hen geen onzekerheid te blijven bestaan in het projectgebied. Via de stedenbouwkundige opvatting van de gemeente Nijmegen kan dit reserveringsgebied voor het overgrote deel definitief worden bebouwd zonder de essentie van de reservering voor de verre toekomst aan te tasten, terwijl het resterend deel middels een bestemmingsplan (of bovenaangehaalde 'Lange-termijn-bestemming') zal worden vastgelegd. Zodoende kan ook bij het uitvoering van de Lentse Warande het betrokken gebied dus definitief worden ingericht en komt er een eind aan de onzekerheid.

Kwelwateroverlast van Lent oplosbaar?

Vanaf het begin is het voor alle bij het project betrokken partijen duidelijk geweest dat een van de grootste uitdagingen bij dijkeruglegging zou liggen in het beheersbaar houden van het daarbij optredende probleem van toenemend binnendijks kwelwater.

Bij hoogwater ondervindt men in een zone van zo'n 300 á 400 meter achter de dijk overlast van onder de dijk doordringend kwelwater. Om deze reden is deze dan ook door de eeuwen heen nauwelijks bebouwd en begint de echte dorpsbebouwing pas áchter deze kwelzone.

Als nu de dijk bij Lent zo'n 300 á 400 meter wordt teruggelegd, verschuift daarmee de kwelzone het dorp in, waardoor een groot deel van de bestaande dorpsbebouwing bij hoogwater straks te maken krijgt met kweloverlast, tenzij men in staat is de grondslag onder de nieuwe dijk voldoende waterkerend te maken. Door bewoners van Lent is de oprechte zorg uitgesproken dat dit niet gaat lukken en dat de dijkeruglegging dus meer kwelwateroverlast zal veroorzaken.

De staatssecretaris antwoordt hierop: 'Deskundigen zeggen dat dit technisch kan worden opgelost.

Bij de totstandkoming van de MER Dijkteruglegging Lent is niet alleen door bewoners van Lent, maar ook breed gedragen in de door Rijkswaterstaat ingestelde Adviesgroep Dijkteruglegging Lent, in hoge mate twijfel geuit over de mogelijkheden om in het bestaande dorp toenemende kwelwateroverlast bij dijkverlegging te voorkomen, resp. op te lossen.

Zeker is inmiddels dat deze kwelwateroverlast zal optreden indien men er niet in slaagt om de grondslag onder de nieuwe dijk voldoende waterdicht te maken, omdat een aantal andere mogelijke oplossingen de revue zijn gepasseerd en vervolgens als niet haalbaar verworpen:

* Voor een kwelsingel van voldoende capaciteit als waterberging áchter de nieuwe dijk is vanwege de beperkte ruimte tussen de dijk en de bestaande en nieuwe bebouwing onvoldoende ruimte.

* Hetzelfde geldt voor een oplossing met grindkoffers ten behoeve van waterberging.

* Maaiweldverhoging is weliswaar toepasbaar bij nieuw te bebouwen gebied, maar biedt geen uitkomst voor een groot deel van de bebouwing van het bestaande dorp.

De nog resterende oplossing is het aanbrengen van een 'kwelscherm' in de vorm van een stalen damwand of betonnen diepwand tot op een in de ondergrond aanwezige waterkerende laag.

Juist op dit punt heeft het er alle schijn van dat hier een aanzienlijk probleem in grote mate wordt onderschat. Op de eerste plaats staat inmiddels onomstotelijk vast dat de gewenste waterkerende laag in, ieder geval in delen van, het dijktracé geheel ontbreekt. Een kwelscherm zal daar dus tevergeefs aansluiting zoeken op een waterkerende laag terwijl tot op dit moment geenszins kon worden vastgesteld op hoeveel plaatsen en in welke mate dit het geval is.

Op de tweede plaats konden de ter plaatse uitgevoerde grondboringen en sonderingen voor een zeer groot gedeelte niet tot de vereiste diepte worden uitgevoerd omdat de apparatuur vast liep op in de ondergrond aanwezige lagen grove grind. Waar sonderingen en boringen niet op diepte kunnen worden gebracht, moet het als een illusie worden aangemerkt dat dit met damwanden wél mogelijk is. Met als gevolg dat op deze locaties geen aansluiting kan worden gevonden op een waterkerende laag, ook als deze daar op grotere diepte wél aanwezig is.

De deskundigen, waar de staatssecretaris naar verwijst (waaronder de adviseurs van Rijkswaterstaat Royal Haskoning en Oranjewoud) hebben in de Adviesgroep Dijkteruglegging Lent slechts durven aangeven dat er uiteindelijk een oplossing voor het zeker optredende kwelwaterprobleem kan worden gevonden. Immers, "een land dat Deltawerken realiseert moet ook zo'n probleem aankunnen". Zij, noch Rijkswaterstaat, zijn tot op heden echter in staat gebleken dit te ondersteunen door aan te geven hoe dat dan moet gebeuren. Ook bij hen zijn de mogelijkheden voor het adequaat aanbrengen van een kwelscherm zijn vooralsnog omstrede. Daarvoor moet (eveneens volgens de verklaring van Royal Haskoning en Oranjewoud) eerst een veel diepgaander geo-hydrologisch onderzoek van de ondergrond in het dijktracé plaatsvinden.

Pas dan is bij benadering te bepalen welke maatregelen uiteindelijk nodig zullen zijn om de toegenomen kwelwaterproblematiek op te lossen en wat daar dan de kosten van zullen zijn.

'Robuust' als de Wonderolie van de PKB

Er zijn weinig woorden die in en rond de PKB meer worden misbruikt dan het woord 'robuust'. Steeds weer suggereert het ten onrechte de vlag te zijn die een maximaal effectieve lading dekt. Als een maatregel robuust is, zou dat de oplossing bieden voor veel andere tekortkomingen. Dat robuust in de PKB vaak moet worden vertaald als te groot, te vroeg, onnodig, te ingewikkeld of slecht doordacht, doet kennelijk niet ter zake. Keiharde onderbouwing is dan niet meer nodig, kosten efficiëntie speelt nauwelijks meer een rol en halve waarheden blijken voldoende.

'Als een maatregel maar robuust genoeg is hoeft men elders geen extra maatregelen te nemen'.

Afgezien van het feit dat dit indruist tegen het uitgangspunt van de PKB, waarbij de waterstand van de rivier in een aangegeven riviervak gelijk moet blijven bij een afvoer van 16.000 m³/s (en voor de lange termijn wellicht hogere) ten opzichte van de waterstand behorend bij 15.000 m³/s (ieder riviervak zou dus 'zijn eigen broek moeten ophouden'), is dat maar zeer beperkt waar.

Onwillekeurig dringt zich hier de vergelijking met een autosnelweg op. Neem bijvoorbeeld de A 12, die ook loopt van de Duitse grens naar de Randstad: Als deze overbelaste autosnelweg om twee extra banen van Beek tot Voorburg vraagt, zou het probleem zijn opgelost als deze weg slechts over een wegvak van enkele kilometers bij Bodegraven robuust verbreed wordt tot 12 banen!

En als je aan die 12 banen er nog eens 6 toevoegt, is meteen ook de A 15 uit de fileproblemen! Natuurlijk geeft dat 'bovenstrooms' wel wat lucht aan het aanstormend verkeer bij Nieuwerbrug, en misschien zelfs wel een beetje tot Woerden, maar dat de capaciteit van de A 12 als geheel is verbeterd is toch moeilijk overleed te houden. Even weinig zin heeft het om een 'flessenhals' als de IJsselbrug bij Westervoort met 6 rijbanen te verbreden in de verwachting dat daarmee de capaciteit van de A 12 als geheel is verbeterd.

Ten aanzien van ons rivierstelsel lijkt deze logica aan de samenstellers van de PKB niet besteed.

Als bij Lent maar een 'robuste' ingreep wordt gedaan, zoals een dijkeruglegging die in ieder geval de eerste 50 tot 100 overbodig is, fungeert Lent plotseling als de wonderolie van de PKB:

Dijkeruglegging Lent? Mooi, dan zijn geen aanvullende maatregelen nodig bovenstrooms van Lent, in de Gendtsche Polder, in de uiterwaard Groenlanden en in de uiterwaard Buiten Ooij. We kunnen die achterwege laten en lossen en passant ook nog een probleem op voor de IJssel! En dat allemaal, omdat in een riviervak ter lengte van een kilometer bij Lent bovenmatig veel water kan passeren? Waar al dat water vervolgens moet blijven zodra het Lent is gepasseerd, als de rest van de Waal daar niet ook op wordt ingericht, verdient uitleg. Hetzelfde geldt voor de flessenhals. Het is goed deze efficiënt aan te pakken maar het heeft weinig of geen zin deze zo bovenmatig te verwijderen dat de riviervakken bovenstrooms en benedenstrooms een nieuwe flessenhals gaan vormen.

'Een robuuste maatregel voorkomt dat, in de toekomst bij een hogere afvoer, een tweede keer in een gebied een ingreep zal moeten plaatsvinden.'

We hebben het hier over een periode van een kleine eeuw, een tijdspanne waarin uitgangspunten, kansen, mogelijkheden en onmogelijkheden ongetwijfeld zó ingrijpend zullen veranderen, dat vrijwel iedere maatregel die we nu kunnen ontwerpen te zijner tijd aan opnieuw ingrijpen toe is. Kortom, een dergelijk dubieus argument rechtvaardigt geen besluit om nu een dijkeruglegging te realiseren met een aantasting van bestaande belangrijke cultuurhistorische waarden en zeer ingrijpende sociale gevolgen, terwijl die op zijn vroegst over vele decennia - en wellicht nooit ~ noodzakelijk is.

Integendeel, door nu een geenszins noodzakelijke dijkeruglegging te realiseren worden betere oplossingen, die zich in de toekomst ongetwijfeld aandienen, gefrustreerd. Zo'n vijftig jaar geleden moesten we nog beginnen met denken over de Deltawerken; inmiddels zijn er aanpassingen nodig en als we het Deltaplan nu zouden moeten ontwerpen, kwam het er op belangrijke onderdelen beslist anders uit te zien.

Kosten suggereren meer dan ze kunnen waarmaken

Op de kosten, zoals die omtrent de maatregelen bij Lent worden geëtaleerd, valt nogal wat af te dingen. Zo zijn de kosten van eventueel toekomstige aanleg van dijkteruglegging zijn inderdaad niet bekend. Sterker: Om een aantal redenen is het onwaarschijnlijk dat er in de verre toekomst een dijkteruglegging zal plaatsvinden, identiek aan die nu is gepland.

* Bij uitvoering van het alternatief Lentse Warande, wordt buitendien (zeker bij optimalisatie van de stroomgeul) al zoveel gedaan dat de ingreep later in ieder geval veel bescheidener zal zijn.

* Het is verre van zeker dat ooit sprake zal zijn van een aanvoer bij Lobith van 18.000 m³/s.

* Niet meegenomen in de PKB is het feit dat de rivierbodem van de Waal voortdurend zakt, in de afgelopen eeuw 1 tot 2 meter (RIZA, 2004 'De beteugelde rivier'), en daarmee een voortdurende natuurlijke toename van de afvoercapaciteit genereert.

* En tenslotte uit het Centraal Planbureau (No 83, april 2005, pag 72) terecht de verwachting dat er 'over zeg - 50 jaar technische mogelijkheden zijn om ter plekke iets anders te doen dan dijkteruglegging'.

Maar het belangrijkste bezwaar is dat bij de kostenramingen een mate van nauwkeurigheid wordt gesuggereerd die absoluut niet bestaat. Dit is de vierde keer dat Rijkswaterstaat een sterk gewijzigde kostenvergelijking tussen Dijkteruglegging en de Lentse Warande naar buiten brengt.

In september 2004 zijn de volgende, niet onderbouwde cijfers, door Rijkswaterstaat ingebracht, die echter voor de Adviesgroep Dijkteruglegging Lent als niet reëel werden bestempeld:

Dijkteruglegging: € 259 M.

Lentse Warande, deels stedelijk ingevuld met archipelbebouwing: € 307 M.

Na uitvoerig en gedetailleerde samenspraak tussen de Adviesgroep Dijkteruglegging Lent en Rijkswaterstaat en haar calculatiebureau zijn de kosten belangrijk bijgesteld en, in januari 2005 ingebracht in de Adviesgroep, als plausibel gekenmerkt:

Dijkteruglegging: € 303 M.

Lentse Warande, deels stedelijk ingevuld met archipelbebouwing: € 276 M (Incl. € 14 M. kribverlaging bovenstrooms, waarmee het gehele traject tot Pannerdensche Kop aan de wettelijke norm voldoet). -

Februari 2005, SNIP 2a: de raming is op oneigenlijke gronden ingrijpend is bijgesteld:

Dijkteruglegging: € 304 M.

Lentse Warande, deels stedelijk ingevuld met archipelbebouwing: € 329 M (incl. € 90 M. maatregel in de Gendtsche Waard om het traject tot Pannerdensche Kop aan de wettelijke norm te laten voldoen).

Hierna heeft Het Centraal Planbureau geoordeeld dat Dijkteruglegging als bijzonder kostenineffectief moet worden aangemerkt en aangegeven dat de Lentse Warande beduidend goedkoper was. CPB (Document No 80 van april 2005): *'een zeer kostenineffectieve maatregel, zowel relatief als absoluut in euro's'. Het alternatief dat de steun heeft van de gemeente Nijmegen, is veel goedkoper (minder dan de helft van de kosten van dijkverlegging) en zal lange tijd (vele tientallen jaren?) afdoende zijn'.*

Nu blijken de cijfers opnieuw drastisch aangepast Dijkteruglegging: € 304 M.

Lentse Warande, deels stedelijk ingevuld met archipelbebouwing: € 315 M.

Om bovenstrooms tot Pannerdense Kop aan de wettelijke norm te voldoen wordt plotseling een extra bedrag van € 58 M opgevoerd. Bovendien moet een groot deel van de € 103 M die wordt opgevoerd voor aankoop en inrichting van het gebied, als Inkomsten worden meegenomen omdat het wordt terugverdiend door uitgifte ten behoeve van de bebouwing op een stedenbouwkundige toeplocatie.

De ontwerpen zijn in het betreffende tijdsverloop niet noemenswaardig gewijzigd.

Als de enige conclusie moet worden geconstateerd dat er, zonder dat de ontwerpen daar aanleiding toe geven, zó achteloos met tientallen miljoenen wordt geschoven dat, zonder een gecalculeerde onderbouwing, aan de geloofwaardigheid ervan ten enenmale moet worden getwijfeld.

Op z'n minst heeft het de schijn tegen dat er steeds weer wordt is toegerekend naar een situatie waarbij het alternatief duurder lijkt te zijn dan dijkteruglegging.